



GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning
Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

IUP

– konsekvenser
för lärare i praktiken

Mikael Hansson
Lukas Ludvigsson

LAU350

Handledare: Carl E Olivestam

Examinator: Sten Båth

Rapportnummer: VT06-2611-49

Abstract

Arbetets titel:	IUP – konsekvenser för lärare i praktiken.
Arbetets art:	Examensarbete om 10 poäng, 51-60 p, i det allmänna utbildningsområdet för lärarprogrammet.
Författare	Lukas Ludvigsson, Mikael Hansson
Handledare	Carl E Olivestam
Tidpunkt	Vårterminen 2006
Bakgrund	Regeringens mål med IUP är att skolan i större utsträckning skall arbeta mot målen i läroplanen och kursplanerna. Anledningen till att IUP infördes var att regeringen ville nå en högre målorientering, enligt läroplanen, i arbetet med eleverna.
Syfte	Vi har gjort en undersökning om vilka konsekvenser införandet av IUP har haft för lärare i undervisningen, baserat på deras egna åsikter. Vi har även undersökt vilka praktiska konsekvenser IUP har haft för lärarnas dagliga arbete, och vad de tycker om detta.
Material och Metod	Vår uppsats är baserad på material i form av litteratur om IUP, samt resultat från en undersökning. Som metod har vi valt att använda oss av en kvantitativ enkät genomförd med lärare som arbetar med IUP.
Slutsatser	Lärarna är i det stora hela positiva till införandet av IUP. Däremot anser de att det krävs mer tid för dem att arbeta med de individuella utvecklingsplanerna. Majoriteten av lärarna ansåg också att arbetsbelastningen har ökat jämfört med tidigare arbetsätt samt att arbetet med IUP kräver mer resurser än tidigare. En klar majoritet av lärarna anser också att införandet av IUP innebär en ökad kontakt med föräldrarna, vilket de tycker är positivt för elevernas utveckling.

Förord

Denna C-uppsats utgör fördjupningskurs LAU 350, ”Människan i världen III”, 51-60 p i lärarutbildningen vid Göteborgs universitet våren 2006.

Individuella utvecklingsplaner för alla elever genomfördes i och med årsskiftet 2005/2006. Problematiken kring detta ämne var något som tilltalade oss båda. Vi samtalade om individuella utvecklingsplaner och funderade på vad vi vill skriva om i ämnet. Vi sökte efter böcker och publikationer om ämnet och lät oss inspireras.

Handledare för denna uppsats har Carl E Olivestam (IPD) varit. Han har varit till hjälp i val av inriktning, samt experthjälp vad gäller tyngdpunktens placering i arbetet. Han har även varit till hjälp med vägledning när det gäller innehållets relevans och framställning/utformning.

Efter vår första handledarträff blev vårt syfte mer och mer tydligt och metoden som vi ville använda oss av föll på plats. Vi valde att arbeta i våra VFU-skolor med enkätundersökningar om lärarnas erfarenheter av- och inställningar till individuella utvecklingsplaner, och vilka konsekvenser införandet av IUP har fått för lärarna.

Under vårt arbete har vi arbetat på olika sätt. Vissa dagar har vi arbetat tillsammans, andra dagar har vi delat upp arbetet och bearbetat material var och en för sig.

Vi vill härmed passa på att tacka vår handledare Carl E Olivestam för hans experthjälp inom området till detta arbete. Vi vill även rikta ett tack till Sten Båth för den konstruktiva kritik han gav oss under examinationen, samt ett tack till tidigare kursledare inom IPD och andra institutioner där vi studerat pedagogik och didaktik.

Innehåll

Abstract	2
Förord	3
Innehåll	4
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och problemformulering	6
1.2.1 Elevens framgång – skolans ansvar	6
1.2.2 Individuella utvecklingsplaner, bra eller dåligt?	7
2. Teoretiska anknytningar	8
2.1 Litteraturgenomgång	8
2.2 Variationsteoretiskt perspektiv	8
2.3 Sociokulturellt perspektiv	9
2.4 Reflektion ur ett individuellt utvecklingsperspektiv	9
2.5 Åtgärdsprogram – för vad och för vem?	10
2.6 Skolutveckling	11
2.7 IUP – En balansgång mellan individualism och social kompetens	11
3. Metod	13
3.1 Enkätundersökning	13
3.2 Begreppet lärare	14
3.3 Genomförandet av undersökningen	14
3.4 Frågeställningar	14
4. Resultat	18
4.1 Lärarnas egna ord	22
5. Diskussion	25
5.1 Elevernas lärande	25
5.2 Lärarnas kunskap och utbildning	26
5.3 Lärarnas dagliga arbete	27
5.4 Skillnad mellan olika lärarkategorier	29
5.5 Skillnad beroende på ålder	29
5.6 Skillnad beroende på erfarenhet	30
5.7 Skillnad beroende på kön	30
5.8 Reservationer	31
6. Slutsatser	32
6.1 Slutdiskussion	32
7. Referenslista	33
8. Bilagor, 8 st à 2 sidor	(35-50, ej paginerade)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Vi, Mikael Hansson och Lukas Ludvigsson, har valt att skriva ett examensarbete, 10 poäng, i kursen LAU 350 vid lärarprogrammet på Göteborgs universitet. Mikael's inriktningar är barns och ungas uppväxtvillkor, lärande och utveckling, 40 poäng, samt social och kognitiv utveckling hos barn, unga och vuxna, 40 poäng. Lukas inriktningar är engelska, 60 poäng och geografi, 60 poäng.

Under vår förra kurs, LAU 300, blev vi introducerade i de nyss införda individuella utvecklingsplanerna genom publikationer och föreläsningar. Dessa inspirerade oss till att försöka gå lite djupare in i ämnet och vi bestämde oss för att arbeta tillsammans om individuella utvecklingsplaner, vilka vi i vårt examensarbete fortsättningsvis kommer att benämna med förkortningen IUP.

De individuella utvecklingsplanerna kom till efter att en av regeringens utredningar pekat på att det största problemet i den svenska grundskolan idag är att lärarna inte följer läroplanen. Skolverket fick i uppdrag av regeringen att författa allmänna råd och kommentarer för individuella utvecklingsplaner. Mona Bergman var sedan den person som fick detta uppdrag av Skolverket. En av hennes formuleringar lyder som följer:

”Individuella utvecklingsplaner ska utgöra ett aktivt verktyg i elevens läroprocess. Läraren ansvarar för att utvecklingsplanen tas fram i samverkan med elev och vårdnadshavare. Med hjälp av denna kan läraren, som representant för arbetslaget, tillsammans med eleven och vårdnadshavaren komma överens om mål och insatser, så att eleven utvecklas i riktning mot de mål att sträva mot som är formulerade i läroplanen och kursplanerna.” (”Utan spaning ingen aning”, publicerad i *Individuella utvecklingsplaner och de allmänna råden 2006*, s 8)

Läser man resterande delar av de allmänna råden, får man lätt uppfattningen att tanken med IUP är att få svenska grundskoleelever att prestera bättre genom att tvinga lärarna att följa läroplanen genom arbete med IUP.

För att komma ner till kärnan i tanken med IUP måste vi ta en titt på vad styrdokumentet är tänkta att tjäna till. Enligt Karin Wennbo (föreläsning 2006-01-26) så innebär styrdokumentet ett pedagogiskt redskap, en kontroll av kvalitet och likvärdighet, samt ett redskap för att fullgöra skolans uppdrag. Vidare menar hon att de innebär en ökad måluppfyllelse, garanterar rätten till utbildning utifrån behov (vilket är detsamma som en ökad individanpassning), innebär en tydligare information till hemmen om studieresultat, och att de jämför resultat.

Dessa punkter går helt i linje med vad som beskrivs i alla styrdokument – framförallt Lpo 94 (1994), men enligt lärarna har de arbetat enligt läroplanen redan innan införandet av IUP, så hur ser då lärarna på IUP? Ser dom IUP som ett pedagogiskt verktyg eller enbart som något som ytterligare läggs på toppen av det som skall presteras som lärare? Vi vill med detta arbete titta närmare på vilka konsekvenser IUP haft för lärarnas dagliga arbete, och vad de tycker om det.

1.2 Syfte och problemformulering

Regeringens mål med IUP är att skolan i större grad skall arbeta mot målen i läroplanen och kursplanerna. En anledning till att IUP infördes var just att regeringen ansåg att lärarna inte arbetade mot dessa mål.

Läroplanen och kursplanernas strävansmål, tillsammans med bedömningens inriktning och betygskriterier, skall ligga till grund för arbetslagets och lärarens planeringar. Dessa ligger i sin tur till grund för vad som skall vara elevens målsättning och arbete. Sedan utvärderas elevens arbete, och man för ett utvecklingssamtal med eleven, där även elevens föräldrar ofta är med, vilket är obligatoriskt om eleven är yngre än 18 år. I detta utvecklingssamtal utvärderas elevens arbete utifrån arbetslagets och lärarens planering, samt elevens egen målsättning, vilket till slut leder till en individuell utvecklingsplan för eleven, baserad på utvecklingssamtal.

I läroplanen, Lpo 94 (1994), står det att undervisningen skall anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov och främja elevens fortsatta lärande och utveckling. Enligt grundskoleförordningen har elevens vårdnadshavare och eleven själv rätt till att minst en gång per termin samtala med lärare om sin kunskapsutveckling och sociala utveckling. Den individuella utvecklingsplanen skall sedan åter påverka lärarens och arbetslagets planering, samt den målsättning och det arbete som eleven har. På så sätt knyter man ihop alla trådar, och får, om allt fungerar som det är tänkt, en effektivisering av elevens, lärarens och arbetslagets prestationer, där dessa fokuserar på de (för eleven) väsentliga delarna i studierna.

1.2.1 Elevens framgång – skolans ansvar

Ytterligare en anledning till att vi idag har individuella utvecklingsplaner är departementsskrivelsen *Elevens framgång- skolans ansvar* (Utbildningsdepartementet, 2001). Regeringen tillsatte en expertgrupp för att analysera behovet av insatser för att stärka måluppfyllelsen och den individuella planeringen i grundskolan. Enligt Skolverket lämnar alltför många elever skolan med bristfälliga kunskaper. Detta kan, anser Skolverket, vara en del i att kraven har höjts i och med Lpo 94 (1994) med tydligare mål samt att vi infört ett nytt betygssystem. Expertgruppen valde att studera hur man kunde höja måluppfyllelsen i den svenska grundskolan och konstaterade att varje elev kunde uppnå den genom en individuell utvecklingsplan. I *Elevens framgång – skolans ansvar* (2001) står följande:

”Att kraven på individuell dokumentation enbart finns för elever i behov av särskilt stöd kan ifrågasättas. Syftet med upprättande av åtgärdsprogram är naturligtvis att planera elevens utbildning på sådant sätt att förutsättningar för lärandet optimeras. Detta borde vara en utgångspunkt för arbetet med alla elever. Skolhuvudmännen ansvarar för att målen i skolans styrdokument konkretiseras så att alla elever ges optimala möjligheter att lyckas utifrån sina förutsättningar. Skolan har därmed ansvar för att alla elever får en individuell anpassad undervisning och en studieutveckling för alla barn och ungdomar planeras och noga följs genom hela skoltiden.” (s 30-31)

Vårt syfte med detta arbete är att göra en undersökning om vilka konsekvenser IUP har för lärare i undervisningen, dvs sett ur ett didaktiskt och pedagogiskt perspektiv, baserat på lärares egna åsikter. Vi undersöker även vilka praktiska konsekvenser IUP har för lärarnas dagliga arbete, och vad de tycker om detta, såsom arbetstid, resurser, etc.

1.2.2 Individuella utvecklingsplaner, bra eller dåligt?

Det finns säkert lika många röster om IUP som det finns lärare i Sverige. Debatterna går heta, där en del ser fördelar och andra nackdelar. I en artikel av Bosse Andersson (http://www.skolutveckling.se/skolnet/skolledare/utveckla/iup_intervju_aogren.shtml, 2006-06-06) menar Agneta Ögren Rauona att med stöd av IUP kan skolan bli bättre på att följa varje elevs resultat och utveckling. Hon fortsätter och menar att genom den kontrollen kan vi också ringa in elevernas behov av stöd och även underlätta stadieövergångar. Styrkan i IUP menar Ögren Rauona är att IUP:n är en gemensam handling mellan lärare, elev och vårdnadshavare.

Rigmor Lindelöf skriver i *Lärarnas tidning* (2005) att hon upplever IUP som en cancersvult. IUP äter av den tid som läraren har för att skapa växt och lärande. Hon menar och har tolkat IUP som något som skall skrivas ner, prickas av och som är kontrollerande. Hon fortsätter och ser på IUP som något byråkratiskt och där hon kan se att utvecklingsplanernas idealtillstånd är individualisering.

Att arbeta som lärare är något helt annat än byråkratiskt kontrollera eleverna. Lindelöf fortsätter och menar att arbeta som lärare är att ha ansvar för levande människors växt och utveckling. Den tid och de resurser som krävs för att genomföra IUP, fortsätter Lindelöf, finns men måste tas från det som är det väsentligaste i skolan, växt och lärande.

Ögren Rauona har en positiv syn på IUP medan Lindelöf har en något mer negativ syn på densamma. Hur kan då en IUP se ut? Enligt Lindelöf är IUP en bokföring av elevernas exakta definierade mål. Hon ser den som lärarprofessionalismens totala kapitulation inför en byråkrati som tappat kontakten med verkligheten.

Ögren Rauona däremot menar att en IUP kan se olika ut beroende på vilken skola eller kommun man kommer ifrån. Det viktigaste enligt Ögren Rauona är att diskutera och samtala om hur den kan se ut. Detta för att vara till gagn för elevernas utveckling.

Då vi själva i inledningsskedet av detta arbete har olika syn på IUP – positiv respektive negativ – är det intressant att se att våra egna teorier även finner stöd hos personer som är väldigt insatta i problematiken. Det återstår att se huruvida vi står fast vid våra åsikter efter arbetets slutförande, eller om någon av oss ändrat åsikt.

2 Teoretisk anknytning

2.1 Litteraturgenomgång

Eftersom IUP skapades – och infördes – så nyligen, är den dokumenterade forskningen på området inte särskilt omfattande jämfört med andra utvecklingsprojekt av skolan. Men som alltid så har nästan alla en åsikt om det som händer i skolan. Därför är debatten desto större kring ämnet ifråga, och dess problematik.

Undervisningsrådet på Skolverket är ansvarigt för de allmänna råden om IUP. De har naturligtvis gjort undersökningar och efterforskningar som de baserar sina antaganden på, och de har en hel del information om detta. Det handlar i detta fall om rekommendationer för att nå fram till vissa resultat i form måluppfyllelse i enlighet med läroplanen.

En annan instans som också har en hel del information är Myndigheten för skolutveckling (MSU). De har istället den uppfyllande funktionen att åtgärda och ta fram handlingsplaner – i detta fall att utforma riktlinjerna för IUP.

Debatten om IUP är stor, även inom skolan. Detta beror mycket på att den konkret påverkar lärarnas arbetsförhållanden och arbetssätt. Mycket forskning bedrivs även inom skolans institutionella värld och många resultat pekar i andra riktningar än den som förespråkar IUP. Ett exempel är Mikael Alexanderssons teorier om hur lärarna av professionaliseras, och hur kärnverksamheten får mindre tid i skolan med IUP. Då vi främst är intresserade av de praktiska konsekvenserna av IUP för lärarnas del kommer vi inte att behandla de olika teorierna som har att göra med hur IUP utarbetats. Det vi främst behandlar är de frågor som har med det dagliga lärarbetet att göra, såväl pedagogiska och didaktiska som rent praktiska.

Teorierna om IUP är naturligtvis inte så många ännu, eftersom de bara kan vara antaganden med tanke på det tidiga skede som denna process är inne i. IUP grundar sig på teorier om lärande, då huvudsyftet är att man skall förbättra elevernas kunskaper och prestationer.

2.2 Variationsteoretiskt perspektiv

Vi anser att man skulle kunna placera IUP i ett variationsteoretiskt perspektiv. Variations-teorin hör hemma inom den fenomenografiska forskningstraditionen. En av dess förgrundsgestalter är professor Ference Marton (*Urskilja, variera, jämföra och lära*, A C Brännholm-Eriksson & H Öqvist, <http://scholar.google.se/url?U&q=http://epubl.ltu.se/11652-5299/2006/008/LTU-LAR-EX-06008-SE.pdf>, 2006-06-06). Detta perspektiv grundar sig i hur vi upplever och relaterar till vår omvärld och vilka tidigare erfarenheter vi bär med oss in i nya lärandeprocesser, och hur nya dimensioner av lärande öppnas genom variation. Genom att variera vårt lärande genom att knyta det till erfarenheter och upplevelser kan vi lättare förstå sammanhang och se helheter. Vi kan också lära genom variation genom att ta del av den variation som lärare, andra elever och läroböcker erbjuder. I Skolverkets allmänna råd om den individuella utvecklingsplanen (2005) står följande:

”Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin utveckling för att de utifrån sina förutsättningar ska kunna nå så långt som möjligt.” (s 10)

Att skapa variation och delaktighet i kunskapsinhämtandet hos eleverna är det bästa sättet att få dem att ta till sig kunskap. Detta innebär att vi som pedagoger måste se varje enskild individ, och utifrån det, i samråd med elev och vårdnadshavare, koppla samman mål, individ och lärande till en IUP. Ahlberg (2001, s 145) pekar på vikten av att elever skall få möjligheten att få möta kunskap genom olika sinnen, d v s genom variation. Detta är något vi själva erfarit. Vi har tydligt sett hur elever lättare tar till sig kunskap genom att i lärandet få ta på, känna på, uppleva och prova på saker i undervisningen. Carlgren och Marton (2001, s 299) menar att alla elever är unika. Det är därför viktigt att variera lärandet så att alla elever kan tillgodoses utifrån sina förutsättningar och behov. I Lpo 94 (1994) kan man läsa följande:

”En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov.” (s 6)

Lyckas vi inte med detta tappas intresset för lärande och det lustfyllda i lärandet försvinner hos eleven.

2.3 Sociokulturellt perspektiv

Man kan också finna stöd för IUP ur ett sociokulturellt perspektiv. Syftet med IUP är elevens delaktighet och ansvar för sitt eget lärande och att utvecklas. Eleverna kan utvecklas ur ett sociokulturellt perspektiv där kunskap konstrueras genom socialt samarbete i ett kulturellt sammanhang. Samspel och samverkan ses utifrån detta perspektiv som grundläggande för lärande. Allas kunskaper är nödvändiga för att få en helhet. Eleverna kan med diskussioner och utvärderingar tillsammans med sin lärare och klasskamrater utvecklas ur detta perspektiv. Säljö (s 67, 2000) menar att det är genom samspel och kommunikation som eleverna blir delaktiga i hur människor runt omkring dem uppfattar och förklarar företeelser. . I Lpo 94 (1994) kan man hitta tydliga kopplingar till det sociokulturella tänkandet:

”Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.” (s 10)

I lärandet, enligt det sociokulturella perspektivet, konstrueras kunskap genom samarbete och samspel med andra. Detta kan sedan omvandlas till individuell konstruktion av kunskap, som i detta fall skulle kunna leda till utveckling inom IUP.

2.4 Reflektion ur ett individuellt utvecklingsperspektiv

Att arbeta med individuella utvecklingsplaner är att göra målen i läroplanen och kursplanerna nåbara. Kroksmark (2003) menar att Dewey 1859 – 1952 pekade på detta att målen måste vara nåbara och att det är viktigt att målen flyttas i den takt som eleverna erövrar dem.

Även Alexandersson (1999) menar att Dewey är en centralgestalt som uppmärksammas inom reflektionsområdet. Dewey ansåg att i en kunskapsprocess är reflekterandet över sin egen kunskap viktigt för att komma vidare. Dewey menar att reflektion är en form av tänkande och insamlande av erfarenheter. När vi människor drar slutsatser av våra egna erfarenheter

växer vi och vi kan gå vidare i vår kunskapsinhämtning. När vi reflekterar, som till exempel i IUP, kan vi blicka båda framåt och bakåt. Dewey menar att genom att reflektera på detta sätt får vi tänkande människor som befinner sig i en kunskapsprocess. (Alexandersson, 1999)

2.5 IUP – ett åtgärdsprogram?

Enligt upphovsmakarna till IUP skall man inte se det som ett åtgärdsprogram. Ändå gör många lärare det, och det kan ha sina förklaringar. Oftast har dessa att göra med tidigare erfarenheter av något man tyckte liknade IUP. Bengt Wahlund presenterar några av svaren i sin D-uppsats. De visar att:

”63% av lägesbeskrivningar och åtgärdsförslagen gäller barns och ungdomars (och i några fall föräldrarnas) egenskaper och beteenden. 6% av dem inriktar sig på elevernas utveckling och behov medan 31% rör verksamheternas betydelse för svårigheterna.

Ca 40% av målen är vad jag kallar anpassningsmål, dvs gäller barnens respektive ungdomarnas anpassning till verksamheterna, ca 20% gäller deras psykosociala utveckling, ungefär 25% rör deras språkligt-begreppsliga utvecklingen och runt 5% gäller den fysiska utvecklingen. Läroplaner och kursplaner är i låg grad styrande för utformningen av delmålen i åtgärdsprogrammen.” (Wahlund, 2002, s)

Wahlund fortsätter med att möjliga förklaringar till att så pass relativt få utsagor behandlar verksamhetens betydelse för skolsvårigheterna kan vara...

...att åtgärdsprogrammen skall skrivas för enstaka elever varför eleverna varför verksamhetens roll lätt förbises,

...läraryrkets speciella omständigheter

...lärares pessimism om sina möjligheter att påverka viktiga organisatoriska beslut.

...och/eller att åtgärdsprogram är ett försummat område inom utbildning och kompetensutveckling för lärare av skilda kategorier. (Wahlund, 2002)

En av fördelarna med IUP skulle kunna bli att föräldrar – och alla andra som har idéer om hur undervisningen bör bedrivas – får en bättre inblick i att det är mer komplicerat än vad de tror. Redan 1974 ansåg Bengt Abrahamsson att den existerande skolforskningen tillgänglig för allmänheten gav en snävt pedagogiskt perspektiv (Utbildning och samhälle. Några problemområden. I *Skolan som arbetsplats*. Rapporter från undersökningar genomförda av Utredningen om skolans inre arbete – SIA. Del I. 1974, s 334) Samma fenomen kan upplevas även idag, där (precis som Abrahamsson påpekar 1974) lösningarna på alla problem målas upp som enkla åtgärder inom området lag och ordning. Att centralisera styrningen skapar enligt Abrahamsson en sämre skola, och det motsatta skapar i förlängningen en bättre skola. Han konstaterar vidare att ”vi måste skära ned administrationen” för att få det att fungera bättre, och inte tvärtom. IUP är en gigantisk apparat vad gäller administration och denna går således mot mer och mer administration.

2.6 Skolutveckling

I en föreläsning på Pedagoger, under LAU 300 VT 2006, frågar sig Mikael Alexandersson (föreläsning 2006-03-14) vad ordet skolutveckling står för. Han ställer frågan: ”Är det debatten om betyg och disciplin eller är det kunskapen om omvärlden och dess globala scenarion?” Allt mer verkar handla om betyg och individualiseringar. Enligt Alexandersson har skolan genomgått en förskjutning av fokus från att ha handlat om kärnverksamheten till att handla om kringverksamhet. Han menar att konsekvenserna för lärarna har blivit följande:

- Standardiseringskraven ökar: Allt skall vara så likformigt som möjligt för att kunna garantera rättvisa.
- De centrala påbuden har blivit fler, och kontrollen har ökat.
- All kunskap administreras och organiseras.
- Kraven på att vara publik ökar hela tiden.
- Arbetet intensifieras och arbetstiden regleras mer.

Dessa ovanstående faktorer leder tillsammans till att lärarprofessionen omdefinieras till arbetsplatskompetens. Forskning om skolan visar att samtalstrukturen i klassrummet förändras: Läraren har ”retirerat från katedern” och därmed deprofessionaliserats. Fler individualiseringsprojekt tar form, och det sker en förändrad kunskapsutveckling hos elever. Skillnader mellan elever kvarstår dock, och t o m ökar delvis (Alexandersson, 2006-03-14).

Det finns olika synsätt på hur skolan skall skötas. Ett av dem är att det hela skall vara en linjär process. Man har då målarbete i fokus, och använder instrumentella krav. Man tar kontroll över situationen via en legitim makt. I motsats till detta system står den Dynamiska processen, där kunskap sätts i fokus. Man använder då istället kommunikativa krav och ett administrativt lärande. Samhällets sätt att realiseras via skolan sker genom politiska intentioner. Staten styr över kommunerna som i sin tur styr över skolorna som sköter den praktiska tillämpningen. För detta används (i samma rangordning) dokumenten Läroplan, Skolplan och Arbetsplan. Allt delegeras uppifrån och ner genom hierarkin, och fungerar det inte så ökas direktiven på tills man tycker sig se en tillfredsställande kontroll (Alexandersson, 2006-03-14).

2.7 IUP – En balansgång mellan individualism och social kompetens

Enligt Olga Dysthe (Dialog, samspel och lärande, 2001, s 339) har arbeten med bokförda individuella utvecklingar riskerna att kväva utvecklingen av de sociala kompetenserna för eleverna. Som exempel nämner hon arbetet med portfolio, som finns i många olika varianter, beroende på vilken skola man besöker. Hon säger att ”Portföljerna får inte förlora sitt sociala motiv och syfte. Att lägga vikt på vad den enskilde kan bidra med till gemenskapen ger större motivation än ren individuell måluppfyllelse. Det är därför det finns många orsaker till att det är viktigt för läraren att finna balanser mellan individualiserande och gemenskapsorienterade arbetsformer och där portföljerna är kittet.”

Det är även viktigt att lärare som använder sig av IUP – med eller utan portfolioarbete – inte blir för upptagna av alla praktiska detaljer, utan ser till helheten, så att metoderna gagnar målet. Dysthe (2001) menar att eleverna måste läras att bli socialt ansvarstagande individer genom sina individuella utvecklingsplaner, och att... ”Den stora utmaningen är att integrera det individuella portföljarbetet i de sociointeraktiva processerna och ge ’barnet del i mänsklighetens gemensamma arv och låta det få använda sin egen förmåga för sociala ändamål’ (Dewey, 1887, citerad från Vaage, 2000)”.

IUP har många likheter med portfolioarbete, och när det gäller de didaktiska bitarna så har de begreppen nästan inga skillnader. Fördelarna och nackdelarna är de samma.

Styrkan med portföljer är inte minst att fungera som ett praktiskt redskap för att åstadkomma en skola, där alla blir uppskattade och får sin plats för att utvecklas. Samtidigt finns det en risk att portföljer blir ett redskap för individualisering – där var och en sysslar med sitt – reduceras gemenskapen och marginaliseras interaktionen eleverna emellan. Vilken syn läraren har på vad som är viktigt att lära sig kommer att styra vilken typ av aktivitet som tillrättaläggs och vilka möjligheter att lära sig som eleverna får. (Dysthe, 2001, s 338)

Detta visar klart och tydligt att resultatet från portfolioarbete – och därmed även arbete från IUP – fortfarande ligger i lärarens händer. Lärarnas tolkningar är därmed av yttersta vikt, och att de upplever IUP som positivt är därmed också viktigt, i varje fall för elevernas utveckling. Nu har arbetet med IUP förvisso blivit tolkat för lärare även det, men om lärare inte tar till sig denna metod riskerar den att haverera desto mer. Följderna skulle därför kunna bli att skillnaderna för elever ökar beroende på om lärare är bra på att tolka och följa IUP eller inte.

3 Metod

Då IUP är relativt nytt finns det inte så mycket litteratur med information om resultat av det obligatoriska arbetet med IUP. (Det finns dock enstaka arbeten om frivilligt införd IUP, enligt speciella modeller.) Allmän information om IUP, och även debatter om huruvida IUP är bra eller inte finns naturligtvis, men för att kunna utvärdera något så måste det först ha testats. Det tidigaste tillfället att genomföra sådana utvärderingar är just nu (slutet av vårterminen 2006, en knapp termin efter dess införande), och resultaten från sådana undersökningar – om de finns – kommer därför inte att vara tillgängliga förrän samtidigt med resultaten från denna C-uppsats. Det färdiga materialet som använts i detta arbete innehåller därför inga studier med undersökningar om erfarenheter från IUP specifikt. Däremot har andra undersökningar om lärare och läraryrket studerats, då de har förväntats kunna ge svar på en del frågor om varför lärare som yrkesgrupp eventuellt har vissa gemensamma åsikter. Även material om teorier vad gäller lärande, och andra frågor som gäller läraryrket, har naturligtvis varit föremål för studier.

3.1 Enkätundersökning

Vad gäller undersökningar om lärarnas syn på IUP har alternativen inte varit så många, och det mest logiska har varit att genomföra en egen undersökning för att ta reda på vad lärare anser om IUP, baserat på deras arbete under den gångna terminen. Denna undersökning gjordes i form av en enkät (se bilaga 1) med 30 påståenden, och fem svarsalternativ till varje påstående. Svarsalternativen är följande:

- stämmer helt
- stämmer ganska väl
- stämmer delvis
- stämmer inte så bra
- stämmer inte alls

Då man med en sådan här enkät även kan få information som kan ligga till grund för jämförelser mellan olika kategorier lärare inkluderades svarsalternativ för sådana. Dessa var ett utrymme för ifyllandet av ålder, kryssrutor för man eller kvinna, kryssrutor för åldrarna på de elever man undervisade, samt kryssrutor för antal yrkesverksamma år. De sistnämnda var uppdelade i 0-5 år, 6-10 år, 11-15 år, 16-20 år, och fler än 20 år.

Många av de påståenden som är med i enkäten har motsatta påståenden i direkt anslutning. Ett exempel är påståendet ”Jag anser att IUP ökar min arbetsbelastning”, följt av påståendet ”Jag anser att IUP minskar min arbetsbelastning”. Detta har gjorts för att eliminera risken att slutsatser dras åt motsatta hållet bara för att lärare inte har svarat positivt på ett påstående. Om en lärare t ex anser att IUP inte förbättrar elevernas resultat så innebär det inte nödvändigtvis att läraren anser att IUP försämrar elevernas resultat. Det kan dock göra det, och för att inte hamna i dylika spekulationer har frågor med potential för två tolkningar fått två påståenden – allt för att eliminera misstag i tolkningarna.

3.2 Begreppet lärare

Vi har i denna studie valt att kalla alla för lärare som undervisar barn och ungdomar i enlighet med IUP. I denna grupp ingår även ett mindre antal fritidspedagoger, samt ett okänt antal mer eller mindre obehöriga lärare. Med det sista uttrycket menas att en lärare kan vara utbildad inom ett ämne, men kanske undervisa inom flera. Det finns även lärare som inte tagit lärarexamen, trots studier på lärarutbildningen, samt lärare som inte har behörighet för den åldersgrupp de undervisar. Anledningen till att lärarna i denna undersökning inte tillfrågades om detta var att det ansågs spela mindre roll för resultatet, då det är åsikterna från de som undervisar eleverna som var målet för undersökningen, och inte att ta reda på vilken bakgrund dessa personer har.

3.3 Genomförandet av undersökningen

Undersökningen är en kvantitativ enkätundersökning. Att göra en enkätundersökning är enligt Stukat (2005, s 42 - 49) en möjlighet att nå fler personer än vad man gör med intervjuer. En enkätundersökning kan också ge ett tillförlitligare resultat just på grund av att man kan nå fler personer. Ytterligare fördelar med enkäter (enligt Stukat, s 42-49, 2005) är att man slipper intervju-effekten (omedveten styrning), samt att det är lätt att statistiskt bearbeta resultatet från en enkätundersökning.

Enkäterna delades ut på plats, och fylldes i av lärarna samtidigt som vi väntade. De togs omhand direkt när de fyllts i av lärarna. Detta tillvägagångssätt möjliggjorde att vi muntligen kunde lämna lite mer information om syftet med enkätundersökningen, samt svara på frågor lärarna ställde om påståendena. Det uteslöt även risken för bortfall av utdelade enkäter, samt risken att alltför många påståenden hoppades över av informanterna, då allt kontrollerades av oss själva vid återlämnandet av de ifyllda enkäterna. En annan fördel med detta tillvägagångssätt var att det var effektivt i tid räknat, då enkäterna inte tog mer än ca en halvtimme att fylla i om man inte skrev väldigt mycket under de fria frågorna.

De skolor som enkäterna delades ut på var de skolor där vi även genomfört vår VFU (verksamhetsförlagd utbildning). Detta förenklade genomförandet, då kontakten med skolornas rektorer och personal redan var etablerad. Skolorna är tre till antalet, och ligger i Göteborg med omnejd. Valet av skolor gjordes efter mycket övervägande av olika faktorer och var därför inte resultatet av att kontakterna med dem redan var etablerade. Av de faktorer som vägdes in var först och främst den att skolorna hade likvärdiga åldrar på eleverna. En annan viktig faktor var att skolorna hade ganska snarlika upptagningsområden vad gäller befolkning – detta för att skolor kan skifta väldigt i karaktär och undervisningsmetodik beroende på vilka slags elever de har. Valet på skolor föll till slut på de tre som nu är en del av undersökningen utifrån dessa kriterier. Dessa skolors rektorsområden består till största delen av medelklass med en relativt låg andel invandrare. Merparten av eleverna till lärarna i undersökningen går i årskurs 4-9.

3.4 Frågeställningar

Till varje påstående som togs med i enkätundersökningen finns det en bakgrund som arbetats fram utifrån arbetets primära frågeställning. Tanken var att få fram så mycket relevant information som möjligt vad gäller de områden som berör grundfrågan, för att på så sätt kunna dra slutsatser vad gäller denna. Nedan följer en förklaring till samtliga frågeställningar, och tankarna bakom dem:

Kände lärarna till varför IUP infördes?

Anledningen till att vi valde att formulera påståendet – liksom denna fråga – i imperfektform var att lärarna fick information om varför IUP infördes presenterad för sig på enkätformuläret. Tanken var att de skulle kunna svara att de inte kände till det ifall de insåg att den version de trott stämde inte var samma som den vi presenterade.

Det är intressant att få reda på om de som skall genomföra en sådan här regeringsåtgärd har fått information om varför den genomförs. Om inte så anser vi att någonting är galet.

Följer lärarna läroplanen?

Denna frågeställning togs upp eftersom anledningen till att regeringen införde IUP var att de inte ansåg att lärarna följde läroplanen i tillräcklig omfattning. Om lärarna själva skulle svara att de följde läroplanen så innebär det alltså att antingen lärarna eller regeringen har fel vad gäller lärarnas undervisning.

Förbättrar eller försämrar IUP elevernas resultat?

Grundtanken med IUP har någonstans varit att förbättra elevernas resultat, och om inte det har förbättrats så är ju införseln av IUP meningslös. Därför är denna fråga mycket intressant. Det skulle ju också kunna vara så att resultatet varken har förbättrats eller försämrats, och frågan är då om något annat som berörs av IUP har gjort det, för om så är fallet så faller det istället avgörandet i vår slutsats om huruvida IUP har varit bra eller inte.

Ökar eller minskar IUP lärarnas arbetsbelastning?

Att underlätta arbetet för en yrkeskategori gör att den på ett naturligt sätt kan lägga mer energi på sitt arbete. Ju mer energi man kräver, desto mindre får man ofta spontant, och tvärtom. Detta gäller naturligtvis bara till en viss gräns, och kan jämföras med teorin om piskan och moroten – om inte moroten fungerar tar man till piskan och vice versa. Om IUP innebär att arbetsbelastningen ökar för lärarna så är det naturligtvis att jämföra med piskan, om den däremot minskar så är IUP en morot.

Vi skall heller inte sticka under stol med att det, som blivande lärare, är intressant att veta hur dagens lärare upplever övergången till IUP.

Gör IUP det lättare eller svårare att följa läroplanen?

Eftersom tanken med IUP är att få lärarna att följa läroplanen mer än vad de tidigare gjort är det av stor vikt att veta vad de tycker om huruvida IUP underlättar följandet av läroplanen eller inte. Om IUP underlättar följandet av läroplanen så är den upplagd på rätt sätt vad gäller just den delen av teorin, om den gör det svårare så är den felaktigt upplagd, eller inte upplagd på bästa möjliga sätt. Det finns ju ett antal mål med IUP, men för att nå det huvudsakliga målet så är följandet av läroplanen en av de viktigaste faktorerna – och syftena – med IUP.

Har IUP ökat eller minskat lärarnas arbetsglädje?

Arbetsglädje är ett ord som oftast lyser med sin frånvaro i de flesta undersökningar. I dagens samhälle mäter man saker i hur effektiva de är och räknar ofta ut siffror baserade på produktionen av något i form av resultat, tid och pengar. Sällan nämner man frågan hur de som utför arbetet mår, och hur de trivs. Detta anser vi dock har stor betydelse för alla av tradition mätbara delar (pengar, tid, etc). Ett bra sätt att öka kreativiteten och effektiviteten på ett arbete är t ex att se till att den som utför arbetet känner glädje inför det han/hon skall utföra. Vi tror även att kvalitet på ett utfört arbete har med arbetsglädje att göra. Även här ligger naturligtvis intresset att få reda på mer om vårt framtida yrke med i bilden – som i många andra frågor i detta arbete.

Kräver IUP mer eller mindre resurser än tidigare arbetssätt?

Om det kräver mer resurser så är frågan vad de skall tas ifrån. Vi vet redan att ett av skolans största – och mest välkända – problem är att den lider brist på resurser. Att då införa ett system som t ex kräver mindre resurser vore ett bra sätt att frigöra resurser för att få övriga delar av verksamheten att fungera bättre. Det motsatta vore dystert för alla som befogar över resurserna.

Kräver IUP mer eller mindre tid än tidigare arbetssätt?

Denna fråga är medvetet separerad från tidigare frågeställning, då det enligt oss *inte* går att skilja på tid och resurser. Ofta ser man ändå en tendens i yrken där yrkesutövaren har en viss frihet i disponeringen av arbetstid att inte räkna arbetstiden som en resurs, eftersom den oftast förväntas kunna vara flexibel nog att öka – utan att det för den sakens skull skall kosta mer för någon. Att på detta sätt skilja på tid och resurser är alltså enligt vår mening till nackdel för de som bidrar med tiden ifall det krävs mer tid, eftersom de i sådana fall sällan blir kompenserade för detta. Då det krävs mindre tid är det naturligtvis fördelaktigt för samma personer, då de får mer tid över till annat utan att behöva avstå från något.

Ökar eller minskar IUP elevernas samarbetsförmåga?

Det pratas mycket om samarbete i skolans värld. Eleverna utför det ena grupparbetet efter det andra. Samtidigt skapas individuella utvecklingsplaner för dem, vilka fokuserar på individuella prestationer. Många lärare vi talat med under våra VFU-perioder (praktik) tycker att detta är ”hyckleri” från myndigheters sida. Frågan är om detta är tvetydigt. Det finns naturligtvis de som hävdar att man i individuella utvecklingsplaner även kan ta hänsyn till den individuella förmågan att kunna samarbeta, men frågan är hur lärare överlag ser på saken. Tycker de att elevernas förmåga att samarbeta blir bättre eller sämre i praktiken, då man använder sig av IUP?

Ökar eller minskar IUP lärarnas kontakt med elevernas föräldrar?

Vi vet att lärarnas kontakt med föräldrar till eleverna är en het potatis i debatten. Oavsett vad man tycker om denna föräldrakontakt så är den en stor del av arbetstiden för en lärare i grundskolan, och frågan är då mycket relevant hur denna del förändras. Detta är även en intressant fråga för gymnasieskolor som står inför valet att införa IUP eller inte, då just lärarnas kontakt med elevernas föräldrar oftast inte är lika stor på gymnasiet.

Är en ökad kontakt mellan lärare och elevernas föräldrar positiv eller negativ för elevernas utveckling?

Denna fråga har att göra med hur lärare ser på den kontakt med föräldrarna som de redan har. Det har också att göra med hur de tycker att föräldrakontakten påverkar deras relation till eleverna, och deras egen yrkesutövning. Att vi sätter denna fråga i samband, och relation, till elevernas utveckling beror på att det är elevernas utveckling och resultat som är det centrala i skolan.

Gör IUP det lättare eller svårare att mäta kvaliteten på undervisningen?

Om eleverna inte utvecklas trots att de följer sina IUP så ligger skulden automatiskt hos lärarna, och deras undervisning. För att kunna se om undervisningen är bättre eller sämre än tidigare kan man försöka mäta den. Frågan är hur IUP fungerar i denna process. Om undervisningen görs lättare att mäta med IUP kan man enklare se om det är lärarna som bär skulden för ett misslyckande – förutsatt att det inte är någon annan faktor.

Har lärarna tillräckliga baskunskaper inom pedagogik/didaktik för att kunna tolka/använda IUP?

Ingen kan enligt vår mening bättre svara på denna fråga än lärarna själva. Om svaret är ”ja” så innebär det att det inte är lärarutbildningen det är fel på om IUP inte skulle visa sig vara effektivt. Om svaret däremot är ”nej” så är enligt vår mening IUP utformat på ett felaktigt sätt. (Det logiska är trots allt att anpassa ett redskap efter användaren, och inte tvärtom.) Risken finns, rent teoretiskt, att denna frågeställning skulle kunna ge ett antal negativa svar ifrån lärare som inte är utbildade, men troligtvis arbetar man inte som lärare om man anser sig mindre lämpad för det än någon annan, och därför förväntar vi oss inte att detta kommer att påverka dessa lärares svar. De är dessutom i minoritet i relation till det totala antalet lärare, vilket gör att ett antal negativa svar ifrån enbart dessa lärare inte skulle ha så stor påverkan på den totala bilden av denna fråga.

Har de fått tillräckligt med utbildning om IUP?

Skall man använda något nytt så måste man ha tillräckliga kunskaper om hur det fungerar. Ingen kan väl då vara bättre på att avgöra om de har denna kunskap eller inte än användarna själva? Här är det en fördel att vi genomför enkätundersökningen på tre skolor, eftersom utbildningar inom IUP kan variera från en skola till en annan. Önskvärt för svaret på denna frågeställning hade naturligtvis varit att vi i denna fråga kunde jämföra lika många skolor som lärare, men verkligheten sätter sina gränser.

Har obehöriga lärare/pedagoger samma förmåga att kunna genomföra IUP eller inte?

Denna fråga är kontroversiell i detta sammanhang med tanke på att flera av lärarna saknar full lärarkompetens för sitt aktiva yrkesområde. Detta faktum skall därför vägas in då svaret analyseras. För att få reda på vad behöriga lärare verkligen tycker om obehöriga lärares kompetens i detta sammanhang har vi valt att dela upp den i två påståenden – ett som påstår att obehöriga lärare har samma kompetens och ett som påstår att de inte har det: Vi anser det nämligen lättare – och inte fullt lika stötande för en behörig lärare (med hänsyn till obehöriga kollegor) – att säga att han/hon inte håller med om att de har samma kompetens som att säga att han/hon håller med om att de inte har samma kompetens. (Det är ungefär som den psykologiska jämförelsen att det är lättare att förvägra någon någonting än att ta ifrån dem något de redan har.)

Innebär IUP mer eller mindre arbete på kvällar och helger?

Denna fråga utgör en extra garanti för att vi får rätt svar på frågan om IUP kräver mer eller mindre tid än tidigare undervisningsätt. Om det skulle vara så att IUP kräver mer tid så är svaret på denna fråga intressant ur en annan aspekt; för att få reda på var den tiden tas ifrån – från fritid eller från redan schemalagd arbetstid. Det för oss i så fall automatiskt in på frågan om resurser, eftersom det även visar om tiden som utökas är obetald eller betald, då vi vet (efter samtal med flertalet lärare och rektorer) att den schemalagda arbetstiden i skolan inte har minskat.

Upplevs IUP som något positivt eller negativt?

Detta är lärarnas chans att få ge ett totalt omdöme om IUP utifrån vad de prioriterar i sitt arbete. Svaret på denna fråga kommer, tillsammans med svaret på de andra frågorna, att visa hur lärarna tänker när de ser på sitt arbete. Det kan även – om svaren på de andra frågorna om deras egen situation blir negativa, samt svaren om elevernas lärande blir positiva – visa om de utgår ifrån sig själva och sina egna villkor, eller om de utgår ifrån elevens bästa.

4 Resultat

Vi har valt att dela in resultatet i fyra delar, med tyngdpunkten på den del som hör till arbetets grundläggande frågeställning – vad lärare i allmänhet tycker om IUP. De övriga tre delarna tar upp tecken på olikheter mellan lärares åsikter om IUP baserat på erfarenhet inom yrket, hur gamla de är, samt skillnaden i åsikter om IUP mellan män och kvinnor. Det totala antalet deltagare – även kallade informanter – i undersökningen är ca 55. Anledningen till att vi valt att presentera denna siffra som en inexact uppgift är att det inte känns rätt att redovisa en exakt siffra, då inte samtliga informanter har svarat på samtliga frågor. 55 av informanterna har dock svarat på mer än 90% av alla frågor, varför 55 känns som en rättvisande siffra. (Därav uttrycket ”ca 55”). Endast fyra personer hade svarat på mindre än 90% av frågorna, varför dessa fyra personer inte räknades med i det totala antalet. Däremot så har deras svar tagits med på de frågor de besvarat. Detta kunde göras eftersom det antalet personer som valt de olika svarsalternativen endast vägdes gentemot de övriga svarsalternativen i samma fråga. Därmed blev ingen enkät totalt oanvändbar, oavsett hur ofullständigt ifylld den var.

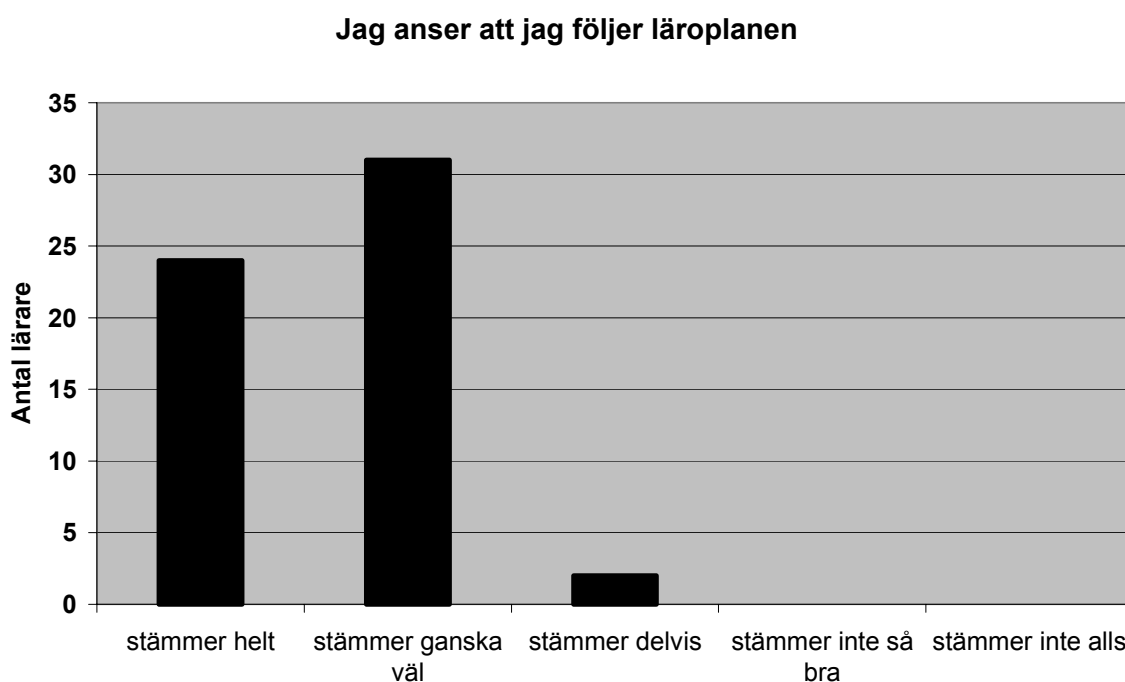
Då de 30 påståendena i enkätundersökningen utgick ifrån 16 frågeställningar har vi valt att redovisa resultatet från enkäten i punktform, baserat på frågeställningarna:

Kände lärarna till varför IUP infördes?

Här har en klar majoritet av lärarna ansett att de överensstämmer ganska väl med påståendet.

Följer lärarna läroplanen?

Även här överensstämde en överväldigande majoritet med påståendet. (figur 1)



Figur 1: Lärarnas svar på påståendet ”Jag anser att jag följer läroplanen.”

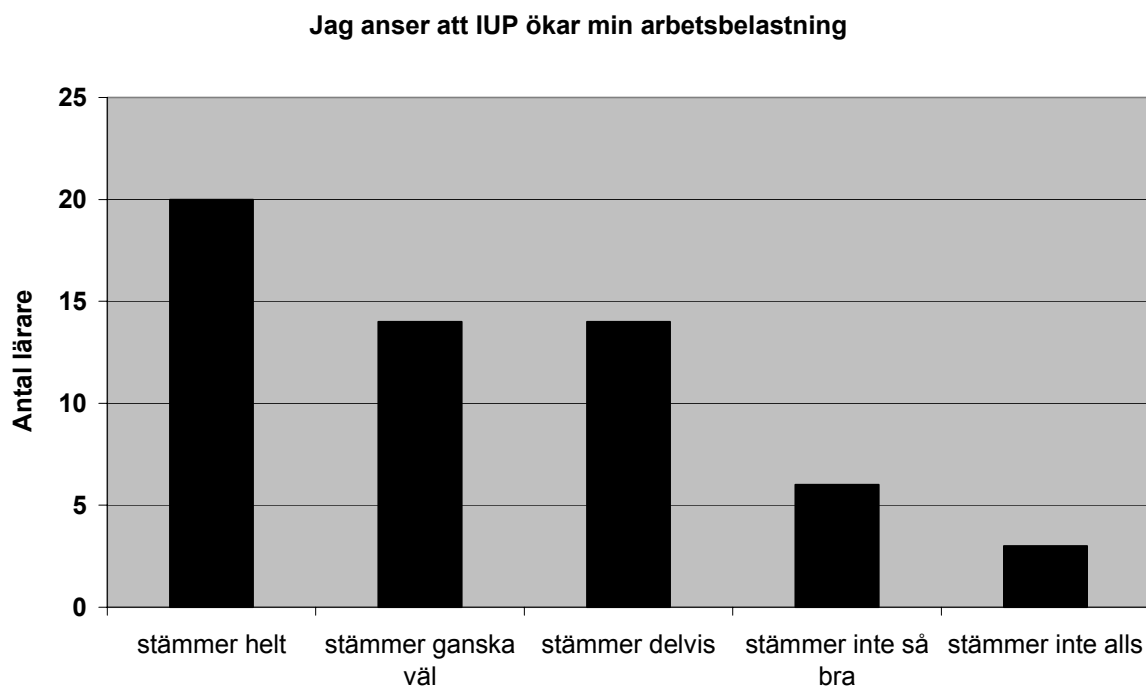
Förbättrar eller försämrar IUP elevernas resultat?

Nästan hälften av lärarna ansåg att IUP delvis förbättrade elevernas resultat, medan resterande andel var mest representerad av de som höll med om detta mycket eller helt. Endast åtta lärare

ansåg att det inte stämde så bra (eller inte alls) att IUP förbättrade elevernas prestationer. Dock ansåg inga lärare att det försämrade elevernas prestationer.

Ökar eller minskar IUP lärarnas arbetsbelastning?

Att IUP ökade arbetsbelastningen tyckte 35% av lärarna stämde helt. Hela 84% tyckte att det stämde delvis, ganska väl eller helt (figur 2). Endast knappt 11% tyckte att IUP delvis, ganska mycket, eller helt minskade deras arbetsbelastning.



Figur 2: Lärarnas syn på huruvida IUP ökar deras arbetsbelastning.

Gör IUP det lättare eller svårare att följa läroplanen?

Här var det fler lärare som tyckte att IUP gör det lättare att följa läroplanen än vad det var som tyckte det motsatta. Lärarna var dock inte helt eniga i denna fråga, även om få tyckte att IUP gjorde det svårare att följa läroplanen.

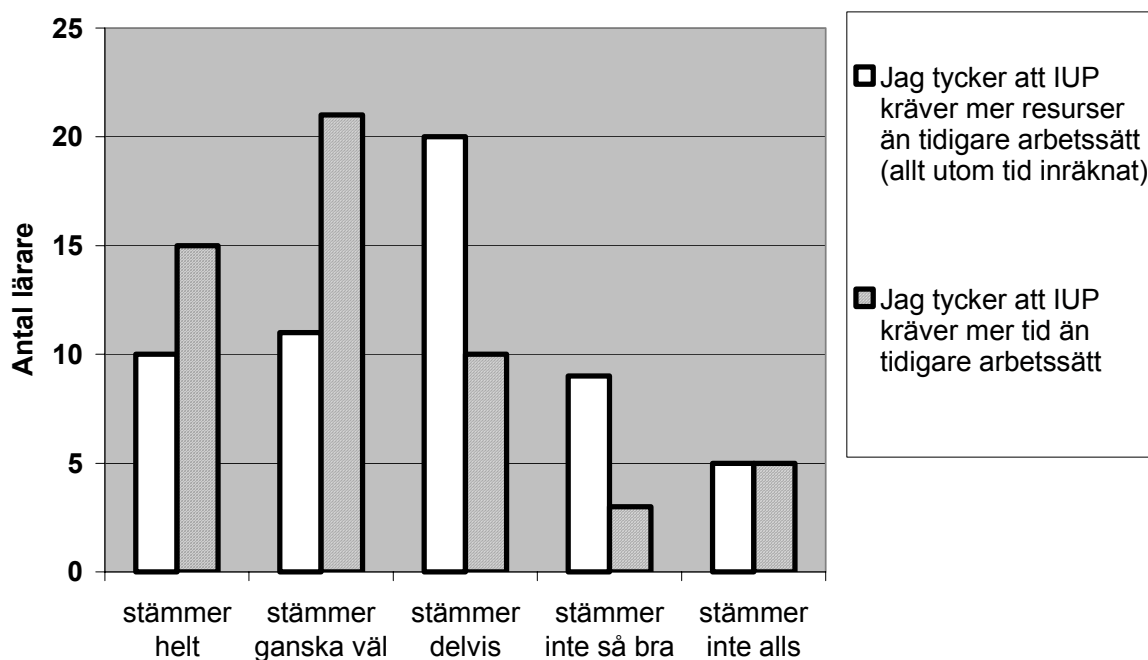
Har IUP ökat eller minskat lärarnas arbetsglädje?

Här var det en relativt jämn uppdelning. En liten skillnad kan ses i att något fler tyckte att IUP hade minskat deras arbetsglädje än vad som tyckte att IUP hade ökat den, vilket i och för sig är ett nedslående resultat.

Kräver IUP mer eller mindre resurser än tidigare arbetsätt?

Här var det helt klart en större andel lärare som tyckte att IUP kräver mer resurser än tidigare arbetsätt än vad det var som inte höll med om detta. (Det fanns 41 stycken ”stämmer delvis”, ”stämmer ganska väl” och ”stämmer helt”, gentemot 14 stycken ”stämmer inte så bra” och ”stämmer inte alls” under påståendet att IUP kräver mer resurser.) En överväldigande majoritet (50 stycken mot 5 stycken) höll inte med om påståendet att IUP kräver mindre resurser än tidigare arbetsätt. (figur 3)

IUP kräver mer resurser och tid



Figur 3: Frågan om lärarna anser att IUP kräver mer resurser än tidigare arbetssätt.

Kräver IUP mer eller mindre tid än tidigare arbetssätt?

Här tyckte en klar majoritet av lärarna att IUP kräver mer tid än tidigare arbetssätt (46 stycken mot 8 stycken i kategorierna ”delvis-helt” gentemot ”stämmer inte så bra”/”stämmer inte alls”) (figur 3). Väldigt få lärare tyckte att IUP kräver mindre tid än tidigare arbetssätt (5 stycken i kategorierna ”delvis-helt”).

Ökar eller minskar IUP elevernas samarbetsförmåga?

Här var lärarna ganska försiktiga i sina utlåtanden – något som visades tack vare de motstående påståendena. Nästan hälften av lärarna valde alternativet ”stämmer delvis” för att elevernas samarbetsförmåga ökar. Ingen av dem tyckte helt att det stämde, medan 26 lärare tyckte att det ”inte stämde så bra” eller ”inte alls”. Att samarbetsförmågan minskade hos eleverna med IUP var det ingen som höll med om helt, och endast 12 lärare tyckte att detta stämde ”ganska väl” eller ”delvis”.

Ökar eller minskar IUP lärarnas kontakt med elevernas föräldrar?

Här var det ganska jämn spridning i påståendet om att kontakten skulle ha ökat, med några fler som tyckte att de hade fått ökad kontakt med föräldrarna än vad som inte tyckte det. När det gäller att kontakten skulle ha minskat så var det däremot klart för alla att den inte hade gjort det.

Är en ökad kontakt mellan lärare och elevernas föräldrar positiv eller negativ för elevernas utveckling?

Här var det solklart för alla lärare, utom en, att en ökad kontakt med föräldrarna var positiv och att en minskad kontakt var negativ. Den ende lärare som inte tyckte att en ökad kontakt med föräldrarna var positiv för elevernas utveckling motiverade detta med att kontakten var bra som den var, och att risken med att öka den ordentligt t ex skulle kunna innebära att lärare

blev trötta på elever och föräldrar och därigenom gjorde ett sämre jobb, vilket i slutänden skulle missgynna eleverna. Samme lärare var även emot en minskning av föräldrakontakten, då han ansåg att den var bra som den var, och att den i sin nuvarande mängd tjänade sitt syfte.

Gör IUP det lättare eller svårare att mäta kvaliteten på undervisningen?

Här gick åsikterna isär ganska mycket. Det enda lärarna här var överens om var att IUP *inte* gör det svårare att mäta kvaliteten på undervisningen.

Har lärarna tillräckliga baskunskaper inom pedagogik/didaktik för att kunna tolka/använda IUP?

Här övervägde de som höll med om påståendet, det vill säga de som tyckte att de hade tillräckliga baskunskaper inom pedagogik/didaktik för att kunna tolka/använda IUP. Bland informanterna fanns otvivelaktigt ett antal obehöriga lärare, och dessa har uppenbarligen tyckt sig ha tillräckliga baskunskaper i pedagogik och didaktik de också.

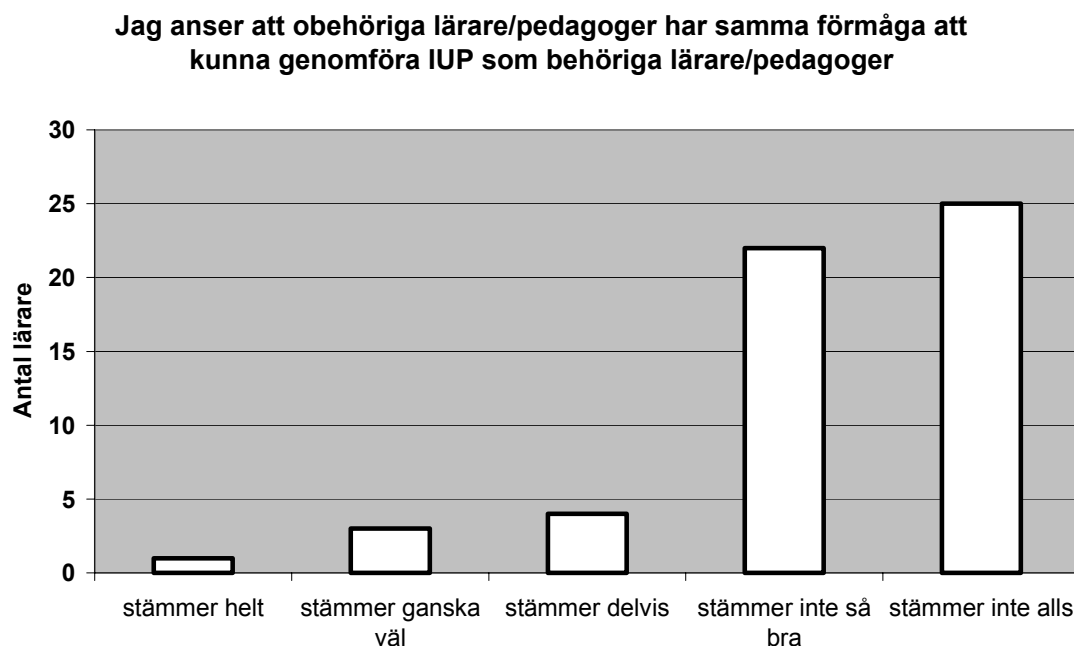
Har de fått tillräckligt med utbildning om IUP?

Här var det däremot en väldigt stor andel som inte tyckte sig ha fått tillräckligt med utbildning om IUP. (Hela 57 % hamnade i kategorierna ”stämmer inte så bra” och ”stämmer inte alls”.)

Har obehöriga lärare/pedagoger samma förmåga att kunna genomföra IUP eller inte?

Då denna fråga är uppdelad i två påståenden ser man att det är färre som vill säga att obehöriga lärare/pedagoger inte har samma förmåga än vad det är som inte vill hålla med om att dessa har samma förmåga (att kunna genomföra IUP). Generellt sett verkar behöriga lärare tycka att det är skillnad på behöriga och obehöriga lärare, och någon skillnad får man väl hoppas att fyra- fem års studier åstadkommer. En överväldigande majoritet har på båda påståendena tydligt markerat att de anser att obehöriga lärare inte har samma förmåga att kunna genomföra IUP.

En av de erfarna, utbildade lärarna tyckte dock att obehöriga lärare hade samma förmåga att kunna genomföra IUP, men kanske inte andra moment i undervisningen. Just IUP var enligt henne något som inte krävde särskilt didaktiska eller pedagogiska kunskaper. (figur 4)



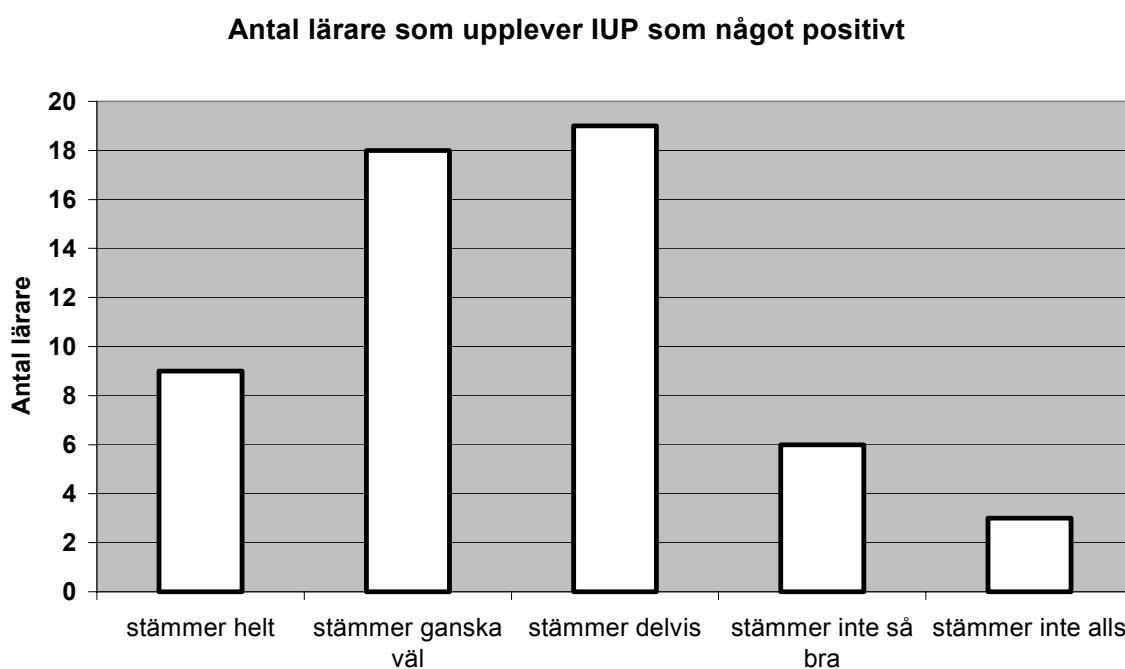
Figur 4: Lärarna om att obehöriga lärare skulle ha samma förmåga att kunna genomföra IUP.

Innebär IUP mer eller mindre arbete på kvällar och helger?

På påståendet om mer arbete på kvällar och helger är fördelningen ganska jämn (med lätt övervikt åt dem som tycker att det har blivit mer arbete på kvällar och helger). Påståendet om mindre arbete på kvällar och helger visar ett annat resultat i uppdelningen: Nästan ingen ansåg sig ha fått mindre arbete på kvällar och helger.

Upplevs IUP som något positivt eller negativt?

Här visar resultaten från två påståenden tydligt att de flesta lärarna anser sig positiva till IUP, och de är ännu mer övertygade om att de inte är negativa. (figur 5)



Figur 5: Så tyckte lärarna om påståendet ”Jag upplever IUP som något positivt.”

4.1 Lärarnas egna ord

Sist på enkäten som användes i undersökningen fanns en öppen fråga till lärarna:

”Vad anser du om IUP? Finns det något bättre sätt att förbättra undervisningen i den svenska skolan (och därigenom elevernas prestationer), eller behöver vi kanske ännu striktare kontroll av undervisningsformerna än vad IUP innebär?”

De flesta lärarna har av förståeliga skäl (se undersökningsresultatet vad gäller arbetsbelastning, etc) inte givit något svar på denna fråga, vilken var frivillig att svara på, men cirka 20 lärare har ändå gjort det, och deras kommentarer var väldigt skiftande. I många av deras svar återkommer frågor om IUP, vilket visar att de ännu inte känner sig vana vid att arbeta med det. Exempel på sådana frågor är:

”Hur gör man på ’högstadiet’ när man har många lärare och varje lärare kanske bara har 60 minuter i klassen?”

”Sedan har vi offentlighetsprincipen också! Vad skall stå i IUP?”

”Ibland känns det också konstigt när elever sköter sig, arbetar ordentligt, osv. Vad skall då stå i IUP när det gäller förbättringar?”

”Det går åt rätt håll, men måste språket i IUP:n vara så krångligt? Bättre med konkreta mål som alla kan förstå istället för att linda in målen i fina ord.”

Det mest vanliga förslaget på förbättringar är mer frihet åt lärarna i planering och undervisning, samt mer tid till undervisning. Det är med andra ord kärnverksamheten lärarna vill ha mer av. Denna slutsats drogs av bl a följande kommentarer:

”Istället för fler arbetsuppgifter som färre personer ska utföra, är det bättre att lägga fler personer på att undervisa (mindre undervisningsgrupper) än att producera papper.”

”Förstärka själva undervisning. Mer engagemang, mer frihet i undervisningen.”

”Mer tid för reflektion under terminen i form av samarbetsdagar kollegorna emellan utan styrt innehåll.”

”Idag får vi allt mindre gemensam planeringstid – det smygs bort från systemet.”

En annan punkt som dyker upp ofta på lärarnas önskelista är mer pengar till utbildning/fortbildning för lärarna inom olika ämnen. Även resurser i form av mer pengar till läromedel och mer personal är saker som lärarna efterlyser:

”Bättre och mer läromedel. Bättre och mer kompetensutbildning i ämnen. Mer stimulans och input.”

”Mer pengar och tid till fortbildning och planering.”

”Ständig vidareutbildning för lärare.”

Även de som är positiva till IUP menar att det endast kan komma att fungera helt om man frigör tid och resurser ifrån något annat håll, i form av en avveckling av någon annan verksamhet. Om inte så blir fallet måste mer personal till:

”IUP innebär en stor organisations- och pedagogisk förändring som kräver utbildning, tid och mycket arbete för att lyckas. Det går inte att göra utöver det ordinarie arbetet. När det är sjösatt behöver vissa nuvarande arbetsuppgifter tas bort.”

”Väldigt mycket läggs på klassföreståndaren, som kanske inte heller har mycket tid i sin egen klass.”

I kontrast till det önskvärda nämner många av dem pappersexercisen, som de upplever har blivit större/värre med IUP. Vissa kommentarer är ganska lustiga och oväntade, men samtliga med en allvarlig underton:

”Betyg år 6 – för att tidigare göra dem medvetna om att man inte går i skolan för att umgås med kompisar.”

”Ambition, initiativförmåga och förmåga att ta instruktioner/skötsamhet måste betygsättas – fråga näringslivet!”

”Fram till dess att Konungen, Staten och Skolverket förser alla elever med ett USB-minne som vi kan ladda, gäller att eleven skall ta ansvar för sitt eget lärande. Kort sagt öppna boken och läs! För att kunna förstå svaret måste man kunna formulera frågan!”

”Låt eleverna vara med och bestämma på riktigt!”

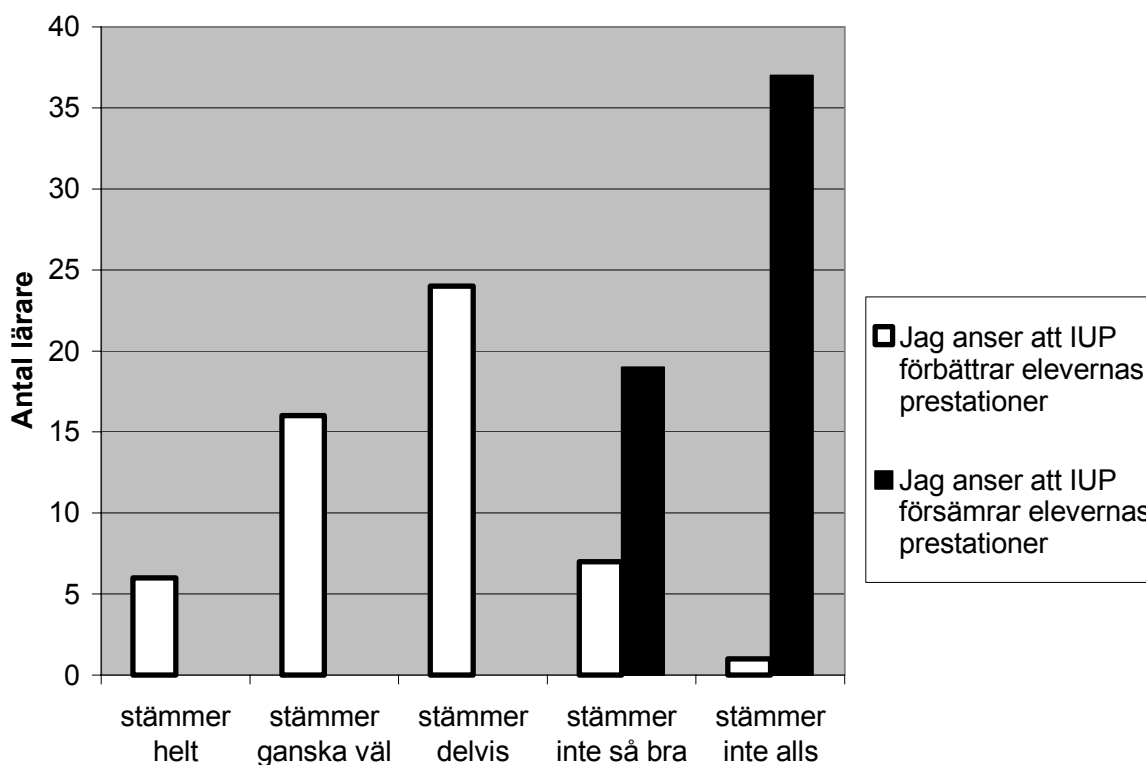
De som arbetat med portfolio innan IUP trädde i kraft undrar varför man döpt om arbetssättet från portfolio till IUP. Kommentarererna är som sagt varierande, men med några gemensamma önskemål om mer resurser, tid och frihet i undervisningen, och planeringen av denna. Vi avslutar detta avsnitt med en av lärarnas kommentarer som vi tycker på ett ganska lustigt sätt sammanfattar IUP:

”Det är som med kommunismen – i den bästa av världar fungerar det bra.”

5 Diskussion

5.1 Elevernas lärande

Frågan om IUP har förbättrat eller försämrat elevers prestationer är uppdelad i två påståenden. Det är glädjande att se att IUP enligt lärarna i denna undersökning totalt sett har förbättrat elevernas prestationer i de fall dessa har förändrats. Att så är fallet styrks även av det faktum att inga lärare ansåg att IUP har försämrat elevernas prestationer. Då varje elev nu får en egen utvecklingsplan uppstår den positiva effekten i mötet med lärarna: Eleverna upplever meningsfullhet tack vare att lärarna tar vara på elevernas erfarenhet och synpunkter och tror på elevernas förmåga (Skolverkets rapport 243, ”Attityder till skolan 2003”, sidan 16, 2004). Möjligheten finns att svara ”stämmer inte alls”, eller ”stämmer inte så bra”, på båda påståendena (vilket några lärare gjorde) om man har en bra motivering till det. Detta är fallet för många av de frågeställningar som är uppdelade i två påståenden. Att man inte tycker att något har blivit bättre behöver ju inte nödvändigtvis betyda att man tycker att det har blivit sämre. (figur 6)



Figur 6: Vad lärarna anser om påverkan av IUP på elevernas prestationer.

Påverkan av IUP på elevernas samarbetsförmåga är en fråga där lärarna var ganska försiktiga i sina utlåtanden – något som visades i svaren från båda påståendena. (Det enda de var helt eniga om var att de inte höll med om helt och hållet att IUP minskade elevernas samarbetsförmåga.) Denna frågeställning uppkom då läroplanen i mångt och mycket poängterar vikten av samarbete och sociala färdigheter för eleverna. I debatten kring IUP och läroplanen hör man ibland argument som har att göra med det motsägelsefulla i att individanpassa mera samtidigt som man officiellt – och gentemot samhället i övrigt –

förespråkar samarbete i alla dess former. Det kan då tyckas att märkligt att skapa individuella utvecklingsplaner när de viktigaste målen är att lära eleverna att samarbeta och att vara sociala.

Elevernas föräldrar har troligtvis fått mer tid med lärarna i och med IUP. Enligt en klar majoritet av lärarna är detta positivt för elevernas utveckling.

5.2 Lärarnas kunskap och utbildning

Den första frågeställningen var huruvida lärarna kände till bakgrunden till varför IUP infördes. Även om en majoritet ansåg att de kände till bakgrunden så kvarstår dock frågan om hur många som verkligen känner till den officiella politiska bakgrunden till IUP, och inte bara tror sig veta. Anledningen att vi ställer oss denna fråga är att det verkade vara påfallande många lärare som inte tog sig tid att läsa vår lilla information om IUP, inkluderad i frågeenkäten. De som däremot gjorde det blev både förvånade, upprörda och ifrågasättande till den information vi presenterade – ett faktum som tydde på att de högst troligtvis hade en annan bild av ämnet ifråga innan de läst vår förklaring. Detta kan naturligtvis påverka de åsikter de tillkännagav i enkäten, och finns därför i åtanke vid analysen av deras svar.

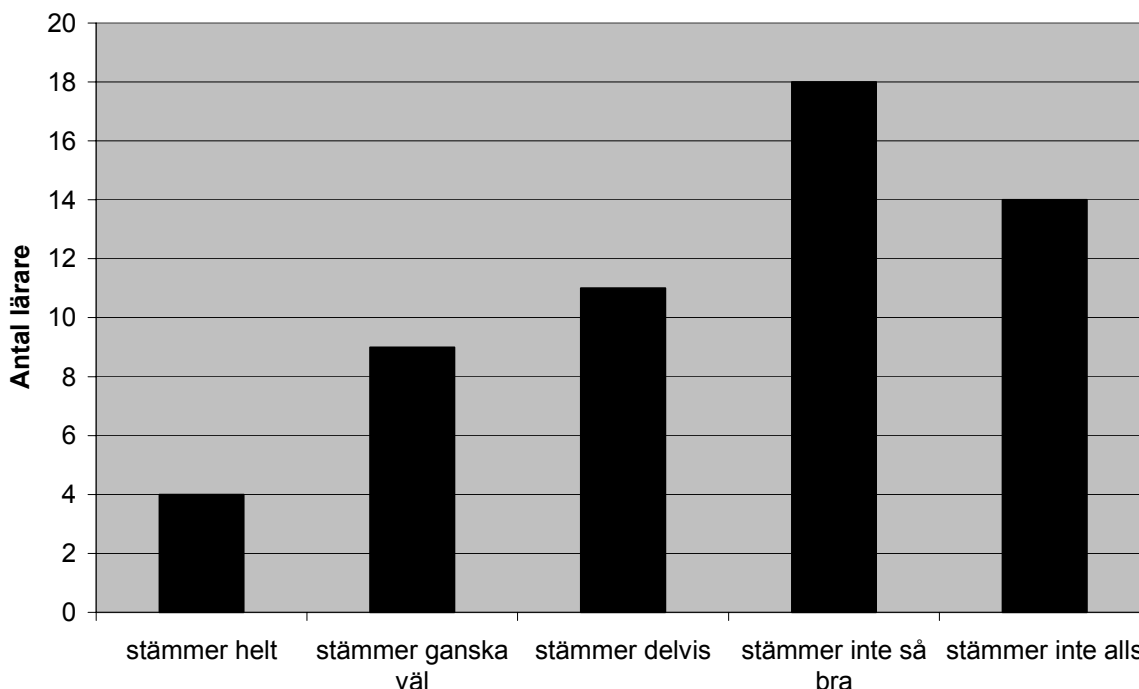
En annan frågeställning som är direkt kopplad till införandet av IUP är frågeställningen om huruvida lärarna följer läroplanen. Den kan sägas vara en av motsägelserna i debatten, då IUP just infördes för att få lärarna att följa läroplanen i högre utsträckning: Enligt de som vi frågat gör alltså de flesta redan det – åtminstone enligt dem själva. Här börjar då frågor gro av typen: ”Varför skapas ett nytt arbetssätt för att få lärarna att göra något som de redan gör?” Svaret är att de enligt regeringen inte gjorde det, och det är här vi får två motsatta svar – ett från regeringen och ett annat från lärarna. Detta trots att Skolverkets egna rapport 243, ”Attityder till skolan 2003”, på sidan 57 visar att lärare anser att läroplanen har stor betydelse i deras arbete på skolan. Svaret från lärarna är förmodligen inte unikt, och det är därför inte konstigt att lärarnas förtroende för skolverket och skolpolitiker är låg, även om det är på väg uppåt (Skolverkets Rapport 243, ”Attityder till skolan 2003”, sidan 18, 2004).

Ett dilemma som dyker upp då man samtalar med lärare om denna fråga är att läroplanen ändras emellanåt. I debatten betraktas läroplanen ofta som något absolut som inte går att ändra på, och som något som till varje pris måste följas slaviskt. Så kommer då plötsligt en förändring där det samtidigt förklaras varför den gamla läroplanen inte är så bra som en läroplan borde vara. Fram till bytet av läroplan har alltså lärarna undervisat enligt en läroplan som inte är bra på alla sätt, men att ifrågasätta något i den är ändå oftast tabu.

Att mäta kvaliteten på undervisningen är något som debatteras mycket. Resultatet från denna undersökning visar att det enda lärarna var överens om var att IUP inte gjorde det svårare att mäta kvaliteten på undervisningen. Vad man kanske inte alltid tänker på är att det faktiskt är elevernas prestationer som utgör mätstickan för undervisningskvaliteten; presterar de bättre så betyder det att undervisningen varit bättre, och vice versa. Det betyder även att lärarna kanske inte alltid skall vara de första att ställas till svars för misslyckade elevresultat, eftersom eleverna trots allt kan vara mer eller mindre effektiva de med.

Vad gäller lärarnas kunskaper så ansåg de flesta att de hade tillräckliga baskunskaper inom pedagogik/didaktik för att kunna tolka/använda IUP. Bland informanterna fanns med största sannolikhet ett antal obehöriga lärare, och dessa har uppenbarligen tyckt sig ha tillräckliga baskunskaper i pedagogik och didaktik de också. Frågan kvarstår ju dock huruvida man kan bedöma sin egen kunskap utifrån ett pedagogiskt eller didaktiskt perspektiv. Alla tolkar och använder naturligtvis IUP på olika sätt. När det gäller utbildning specifikt om IUP så är det däremot många som inte anser sig ha fått tillräcklig utbildning, vilket är beklagligt (figur 7). Å andra sidan kanske det inte är så konstigt med tanke på statistiken som framkom vad gäller

tid och resurser. (Denna visar att IUP kräver både mer tid och resurser ”än tidigare arbetssätt” – underförstått att det är arbetssätten man här jämför, och inte informationen om dessa.)

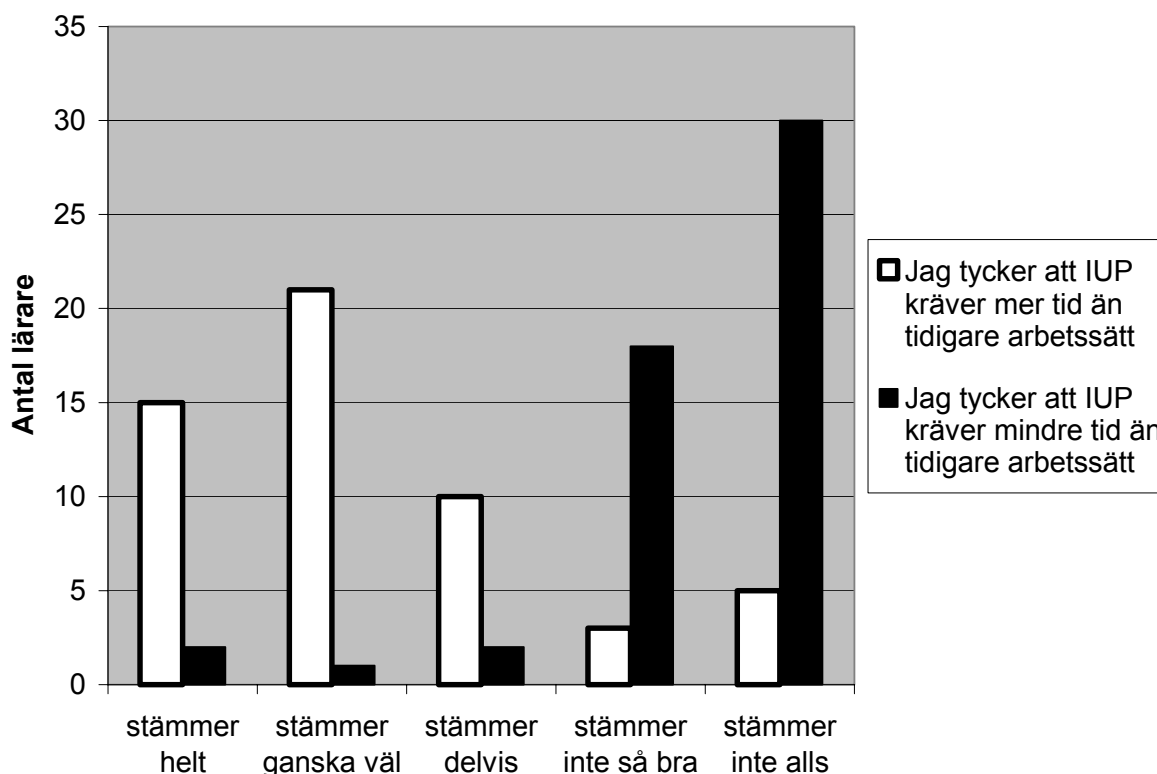


Figur 7: Så tycker lärarna om att de skulle ha fått tillräckligt med utbildning om IUP.

Påståendena om huruvida obehöriga lärare har samma förmåga att kunna genomföra IUP som behöriga lärare är väldigt aktuella i den debatt som just nu pågår kring behovet eller skapandet av en lärarlegitimation. Påståendena tar egentligen ut varandra, för tycker man det ena så håller man inte med om det andra, men här ser vi en tendens till snällhet hos lärarna: Färre av dem vill säga att obehöriga lärare/pedagoger inte har samma förmåga än vad det är som inte vill hålla med om att dessa har samma förmåga (att kunna genomföra IUP). Detta är en debatt som väcker starka känslor, då många lärare idag är obehöriga, och man märker här tendensen att det är lättare att inte hålla med om ett känsligt påstående, än att våga ställa sig bakom ett. Generellt verkar behöriga lärare tycka att det är skillnad på behöriga och obehöriga lärare, och någon skillnad får man väl hoppas att fyra - fem års studier åstadkommer.

5.3 Lärarnas dagliga arbete

Att arbetsbelastningen ökade med införandet av IUP verkar det vara en majoritet av lärarna som tycker. Hela 84% tyckte att det stämde delvis, ganska väl eller helt. Detta stöds av svaren från frågorna om tid (figur 8), resurser, arbetsglädje, och kvälls- och helgarbete. När det gällde arbetsglädjen tyckte visserligen bara något fler att den hade minskat än vad som tyckte att den hade ökat (23 stycken mot 16 stycken i kategorierna ”stämmer helt”, ”stämmer ganska väl” och ”stämmer delvis”), men tendensen är ändå tydlig. Svaren till samtliga av dessa frågeställningar uppvisade en försämring av lärarnas arbetsvillkor, och därmed kan man förstå varför majoriteten av dem anser att deras arbetsbelastning har ökat.

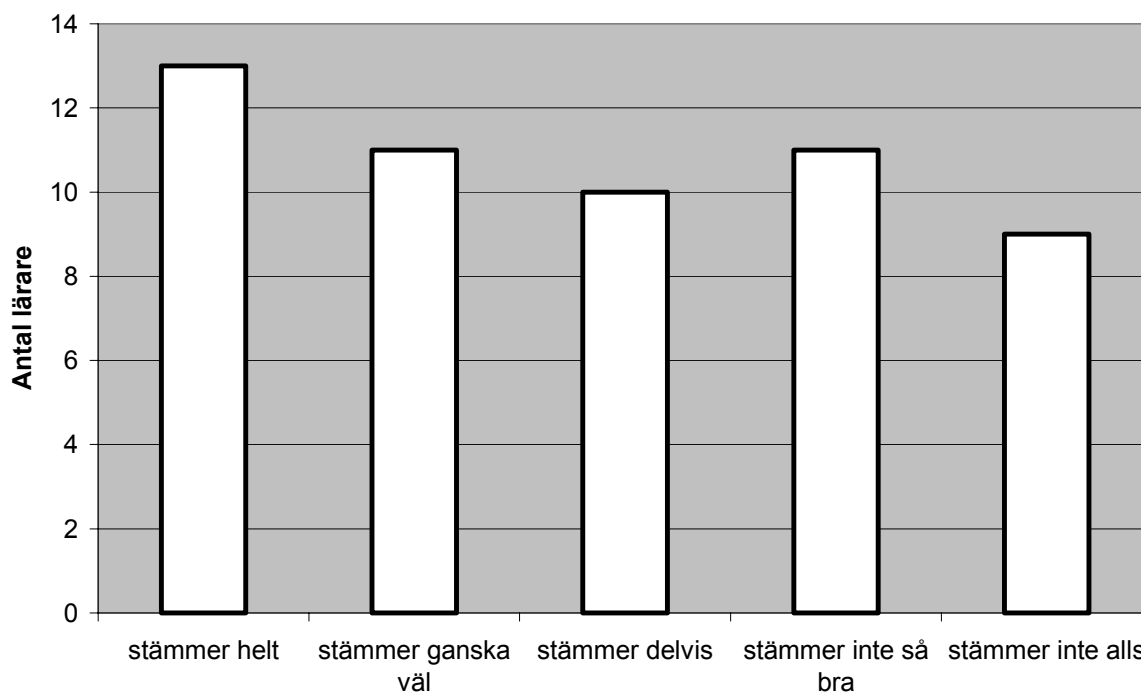


Figur 8: Huruvida lärarna tycker att IUP kräver mer eller mindre tid än tidigare arbetssätt.

Lärare upplever sig ha fått större inflytande över innehållet i elevers lärande än tidigare. Däremot anser de sig ha fått mindre inflytande över resursanvändandet än tidigare. Att lärarna har ett stressande arbete är dock ingen nyhet: Så många som 5 av 10 kvinnliga lärare, och 4 av 10 manliga lärare, känner sig alltid eller ofta stressade i skolan. (Skolverkets Rapport 243, ”Attityder till skolan 2003”, sidan 17, 2004.)

Vad gäller kontakten med elevernas föräldrar så står det klart att den har ökat om den har förändrats åt något håll. Detta kan vara en av de frågor som är svårast att svara på för lärarna, då de inte har kontakt med föräldrarna lika ofta som de utför de övriga arbetsmomenten vi frågat om i denna undersökning. Dessutom så verkar det skilja en hel del från det ena läsåret till det andra vad gäller intensiteten i föräldrakontakten – mycket beroende på hur de olika föräldrarna är.

När det kommer till kritan så har vi till sist frågan om lärarna upplever IUP som något positivt eller negativt. Det är här något märkligt, och oväntat, inträffar: Fler än hälften av lärarna anser sig uppleva IUP som något positivt, och de är ännu mer övertygade om att de inte är negativa – något som är svårt att begripa med tanke på hur det drabbar dem själva och deras arbetssituation. Arbetsbelastningen och arbetstiden hade ökat, arbetsglädjen hade minskat och arbetet på kvällar och helger hade ökat (figur 9) – ändå ser 46 lärare IUP som något (helt eller delvis) positivt, jämfört med 17 lärare som ser IUP som något negativt (helt till delvis). Förklaringen kan – som vi ser det – bara ligga i att lärarna sätter sina elever i första hand: Tittar man på elevernas situation, så ser man att den enbart har förbättrats, i de fall den har förändrats. Detta anser tydligen lärarna vara viktigare än sin egen arbetssituation.



Figur 9: Så tycker de tillfrågade lärarna om huruvida deras arbete på kvällar och helger har ökat i omfattning.

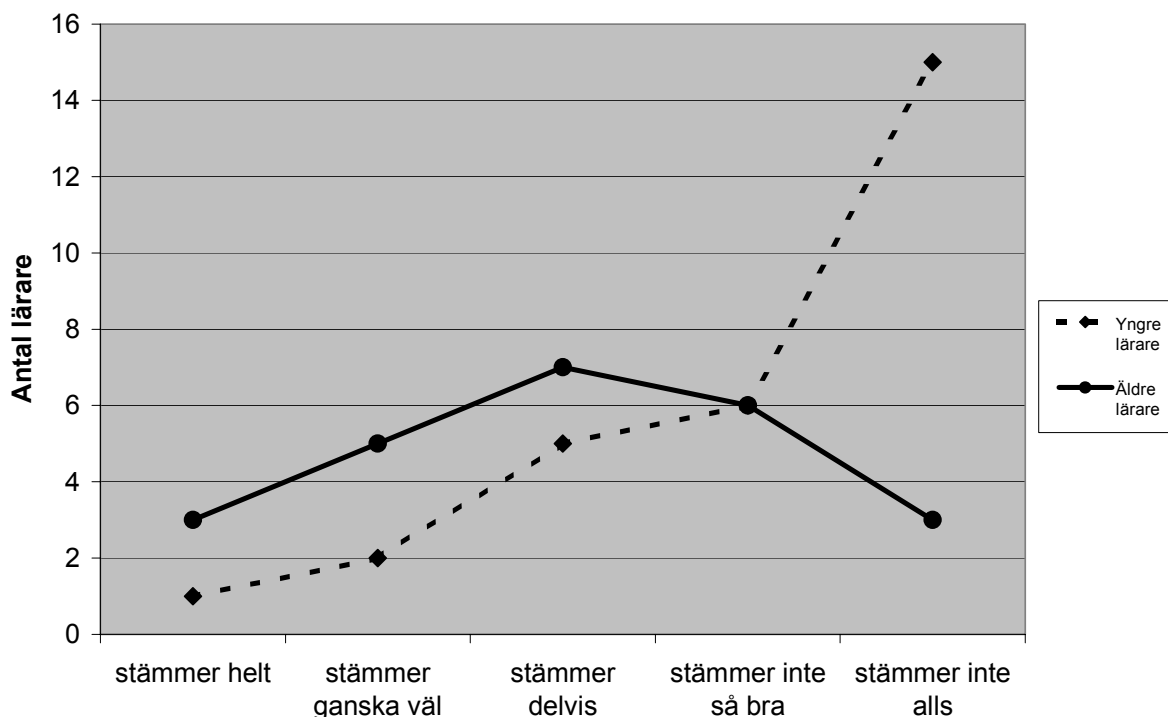
5.4 Skillnader mellan olika lärarkategorier

Då enkätundersökningen utformades inkluderades (vilket tidigare nämnts mer i detalj) kryssrutor för att möjliggöra en kategoriserande uppdelning av de som deltagit i enkätundersökningen. Detta gjordes för att kunna urskilja eventuella skillnader mellan olika kategorier inom den totala gruppen av informanter. Urskiljningen bestod av kryssrutor för ålder, kön och erfarenhet inom läraryrket. Som väntat hittades skillnader mellan olika grupper, uppdelade enligt dessa faktorer. Det skall tilläggas att skillnaderna är mindre än väntat, och därför inte tar så stor plats i detta arbete. Vissa är dock så pass markanta – och konsekventa – att det är av intresse att presentera dem. Här följer därför en kort redogörelse för dessa:

5.5 Skillnader beroende på ålder

Vi har valt att dela upp informanterna efter denna kategori, med gränsen vid 45 år. Denna ålder valdes av skälet att den delar informanterna i två ungefär lika stora grupper.

Det var fler bland den äldre gruppen av lärare (jämfört med den yngre gruppen) som tyckte att arbetsbelastningen ökade och arbetsglädjen minskade med IUP (figur 10), samt att de upplevde IUP som något negativt. Bland den yngre hälften var det däremot fler (än bland den äldre) som tyckte att arbetsglädjen hade ökat, att det hade blivit lättare att följa läroplanen, att de hade fått tillräckligt med utbildning om IUP, samt som var allmänt positiva till IUP. Dessa skillnader kan (som förklarar under rubriken ”reservationer”) bero på skolornas bakgrund, och det faktum att den av skolorna som hade arbetat med portfolio innan införandet av IUP hade något yngre medelålder på lärarna.



Figur 10: Skillnad mellan äldre och yngre lärare i synen på att IUP skulle ha minskat arbetsglädjen.

5.6 Skillnader beroende på erfarenhet

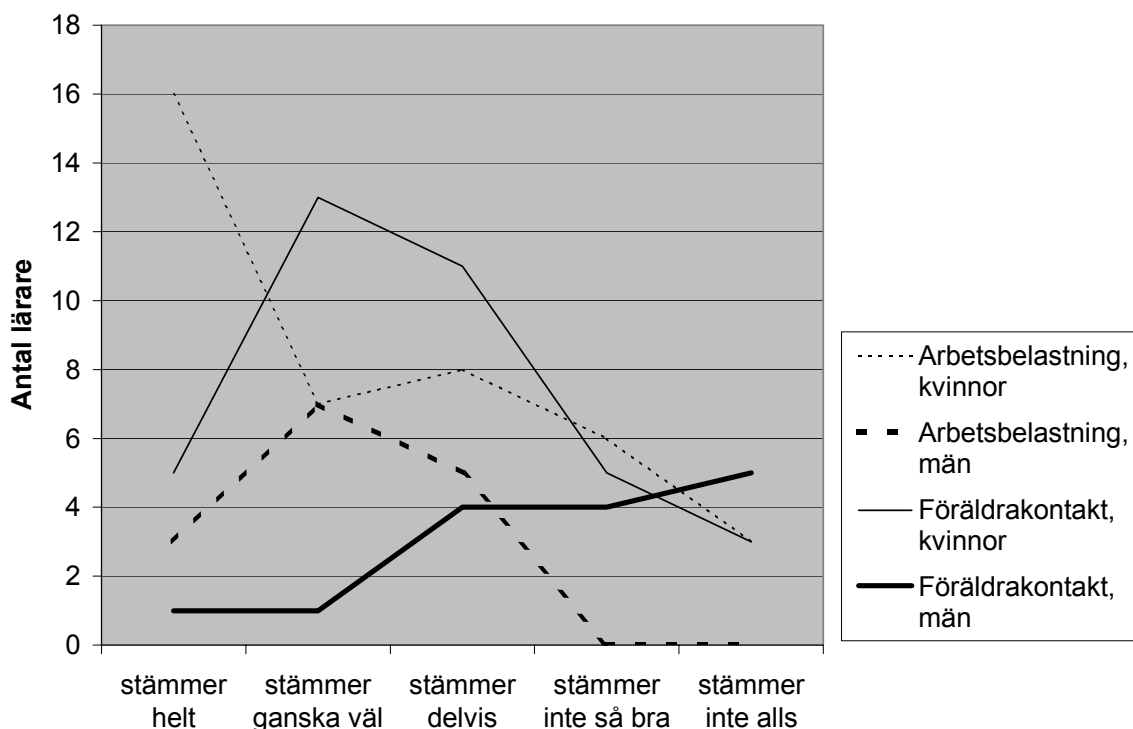
Gränsen för mer eller mindre erfarenhet sattes till 16 år. Man kan tycka att det är en hög siffra, men bland de som deltog i undersökningen hade ungefär hälften mer än 16 års erfarenhet, och kom därför att utgöra ”gruppen med mer erfarenhet”. Uppdelningen visade sig – liksom väntat – bli ganska lik den för ålder, då de äldre lärarna oftast var de med mer erfarenhet (mer än 16 år). Detta kan i sig ses som ett resultat som visar att ålder kan kompensera erfarenhet och tvärtom när det gäller åsikter om IUP, då alla lärarna i den äldre halvan av gruppen bevisligen inte tillhörde halvan med mer erfarenhet och vice versa.

5.7 Skillnader beroende på kön

Bland kvinnorna är det procentuellt sett fler som anser att arbetsbelastningen och kontakten med elevernas föräldrar har ökat med införandet av IUP, jämfört med männen (figur 11). Hos de manliga informanterna svarar de flesta att det ”stämmer ganska bra” eller ”stämmer delvis” att deras arbetsglädje har minskat med IUP. Denna tendens finns inte hos de kvinnliga informanterna, där de flesta istället kryssat för ”stämmer inte så bra” och ”stämmer inte alls”.

Dessa fakta, liksom den totala summan av lärarnas svar, är motsägelsefull (om det inte är så att ökad kontakt med elevernas föräldrar är något så positivt att det kan kompensera mer än väl för en ökad arbetsbelastning): Kvinnorna förefaller vara mera drabbade av arbetsbelastning än männen, men ändå anser inte kvinnorna i lika hög utsträckning att deras arbetsglädje har minskat.

Andra skillnader är att fler kvinnor än män anser sig ha fått tillräckligt med utbildning om IUP, samt att de anser det lättare att mäta kvaliteten på undervisningen med IUP. De är även något mer positiva till IUP totalt sett.



Figur 11: Jämförelse mellan antalet kvinnor respektive män som anser att deras arbetsbelastning och kontakt med elevers föräldrar ökar med IUP.

5.8 Reservationer

Det finns en liten skillnad mellan de skolor där undersökningen utförts, och det är att lärarna på en av skolorna var något mer positiva till IUP totalt sett. Skillnaden var marginell – så liten att den knappt var möjlig att dra några slutsatser från – men den finns ändå där. Om man skulle försöka se någon förklaring till denna skillnad så är den mest troliga att lärarna på denna skola har använt sig av portfolio i arbetet med eleverna. Då IUP har många likheter med portfolio blev kanske effekten att de lärare som ansåg portfolioarbetet vara något positivt även tyckte likadant om IUP. Denna teori får även stöd av diverse kommentarer från lärarna på den aktuella skolan om likheter mellan portfolio och IUP. En annan förklaring kan vara att skolan hade vissa elever i yngre åldrar än vad de övriga två skolorna hade: Enligt skolverkets rapport 243 (”Attityder till skolan 2003”, s 54, 2004), har lärare i år 1-6 nämligen en mer positiv syn på sina förutsättningar i skolan än lärare i år 7-9 och gymnasiet.

6 Slutsatser

Vårt syfte med undersökningen var att titta på vilka konsekvenser införandet av IUP inneburit för lärarna i praktiken. I vår undersökning har vi kommit fram till följande slutsatser:

Lärarna är i det stora hela positiva till införandet av IUP. Däremot anser de att det krävs mer tid för dem att arbeta med planen. I vår undersökning ansåg de flesta lärarna att arbetet med IUP inte kommer att innebära mindre arbetstid (förberedelsetid) på kvällar och helger. Majoriteten av lärarna ansåg också att arbetsbelastningen har ökat jämfört med tidigare arbetsätt samt att arbetet med IUP kräver mer resurser än tidigare. Ytterligare en konsekvens av införandet av IUP är, enligt lärarna, att elevernas prestationer förbättras. En klar majoritet av lärarna anser också att införandet av IUP innebär en ökad kontakt med föräldrarna, vilket de tycker är positivt för elevernas utveckling.

Det finns en stor grupp lärare i undersökningen som anser att deras arbetsglädje har minskat i och med införandet av IUP.

6.1 Slutdiskussion

Vad innebär då dessa slutsatser för läraryrket? Vi tror att IUP kan vara ett bra pedagogiskt verktyg för varje enskild individ i att nå målen. Det krävs av lärare att på ett tydligare sätt se elever och utgå från elevers behov och förutsättningar för att nå målen.

I undervisningen tror vi att kommer det att bli en större variation av lärande; Detta för att man som lärare måste variera undervisningen för att nå varje enskild elev så att utveckling och kunskapsinläring kan ske. För eleverna innebär införandet av IUP att man utgår från elevens förutsättningar och behov. Elever skall inte behöva bli jämförda med andra elever utan bli sedda som de människor de är.

Föräldrarna, anser vi, är en grupp som får ta del av skolan på ett tydligare sätt. Föräldrarna förväntas vara en tredje part i IUP. Införandet av IUP innebär att föräldrarna får ta del av, och engagera sig i, elevernas lärande och utveckling.

Vi känner att vi har nått vårt syfte ganska väl. Vi har under arbetets gång fått ta del av tankarna om IUP genom skrifter och också genom tankar från lärare. Vi känner att vi har lärt oss mycket om ämnet och att vi är positiva till mycket inom IUP. Vi tror att om man sätter eleverna i centrum kommer arbetet med IUP som något mycket naturligt!

8 Referenslista

Ahlberg, Ann (2001) *Lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur (173 s)

Alexandersson, M. (1999) *Styrning på villovägar*. Lund: Studentlitteratur

Brännholm-Eriksson, A-C & Öqvist, H. *Urskilja, variera, jämföra och lära*, Via internet: <http://scholar.google.se/url?U&q=http://epubl.ltu.se/11652-5299/2006/008/LTU-LAR-EX-06008-SE.pdf>, 2006-06-06

Carlgren, Ingrid och Marton, Ference (2001) *Lärare av imorgon*. Kristianstad: Lärarförbundet (238 s)

Kroksmark, T. (2003) *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Moreau, Helena och Wretman, Steve (2006) *Individuella utvecklingsplaner och allmänna råden*. Solna: Grundskoletidningen (63 s)

Skolverket (2005) *Allmänna råd och kommentarer Den individuella utvecklingsplanen*. Stockholm: Fritzes förlag (17 s)

Skolverket (2004) *Attityder i skolan 2003*. Stockholm: Fritzes förlag (138 s)

Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur (208 s)

Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma (250 s)

Utbildningsdepartementet (2001) *Elevens framgång – skolans ansvar*. Stockholm: Fritzes förlag (58 s)

Utbildningsdepartementet (1994), *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94*. Stockholm: Fritzes förlag

Wahlund, Bengt (2002), *Åtgärdsprogram – för vad och för vem?* (60 s)

Artiklar

Abrahamsson, Bengt (1974) Utbildning och samhälle. Några problemområden. I Skolan som arbetsplats. Rapporter från undersökningar genomförda av Utredningen om skolans inre arbete – SIA. Del I. Utbildningsdepartementet 1974:1. Stockholm: Allmänna Förlaget. (40 s)

Andersson, Bosse (2005) *Individuella utvecklingsplaner: Kommunal likvärdighet i ett decentraliserat skolsystem*. Myndigheten för skolutveckling. http://www.skolutveckling.se/skolnet/skolledare/utveckla/iup_intervju_aogren.shtml

Lindelöf, Rigmor (2005) *Utvecklingsplaner – en Cancersvulst*, Lärarnas tidning nr 13 2005.

Föreläsningar

Alexandersson, Mikael (2006-03-14), Föreläsning på Pedagogen, Mölndal.

Wennbo, Karin (2006-01-26), Föreläsning på Pedagogen, Mölndal.